

Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός είναι εικαστικός ή μουσικός;

Από τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό έχουν σωθεί πάρα πολλά και πολύ σημαντικά έργα, που προέρχονται από την περιοχή των εικαστικών τεχνών. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα, ότι πρόκειται για έναν πολιτισμό εικαστικό. Στην πραγματικότητα, ο πολιτισμός αυτός ήταν κατά βάση μουσικός.

Κατ' αρχήν η σημασία της μουσικής στη ζωή των Ελλήνων είναι τεράστια. Όλες οι θρησκευτικές τελετές – θυσίες, σπονδές, πομπές – συνοδεύονταν από μουσική. Αλλά και στην ιδιωτική ζωή, τίποτε δεν γινόταν χωρίς μουσική. Από τη γέννηση ως το θάνατο, υπήρχαν ειδικά τραγούδια για τα πολύ σημαντικά γεγονότα, όπως ο γάμος ή η κηδεία, αλλά και για καθημερινές ασχολίες, όπως οι αγροτικές εργασίες ή τα συμπόσια. Η μουσική ήταν πανταχού παρούσα.

Υπάρχουν όμως και πρόσθετα στοιχεία, που δείχνουν την υπεροχή της μουσικής έναντι των εικαστικών τεχνών στην κοσμοθεωρία των αρχαίων Ελλήνων:

- 1) Ο ρόλος της μουσικής στην αρχαιοελληνική εκπαίδευση: είναι ένα από τα τρία αντικείμενα του εκπαιδευτικού προγράμματος, μαζί με τη γλώσσα και τη γυμναστική. Η ζωγραφική εμφανίζεται μόνο από την εποχή του Αριστοτέλη και μετά, και δεν είναι υποχρεωτική, αλλά προαιρετική.
- 2) Στην αρχαιοελληνική μυθολογία, οι 9 Μούσες είναι αφιερωμένες στις τέχνες της μουσικής, του θεάτρου ή του χορού καθώς και στις επιστήμες της ιστορίας και της αστρονομίας. Δεν υπάρχει καμία Μούσα για τη γλυπτική ή τη ζωγραφική.
- 3) Από την αρχαιοελληνική γραμματεία μας έχουν σωθεί πολλά και σημαντικά θεωρητικά κείμενα για τη μουσική από συγγραφείς όπως ο Ευκλείδης, ο Πτολεμαίος, ο Πλούταρχος και άλλοι. Για τις εικαστικές τέχνες δεν υπάρχει κανένα σχετικό κείμενο.

Με βάση τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι από τους αρχαίους Έλληνες απουσιάζει το θεωρητικό ενδιαφέρον για τις εικαστικές τέχνες, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο για τη μουσική. Μ' αυτή την έννοια, ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός είναι μουσικός και όχι εικαστικός.

Παύλος Καϊμάκης

Ο Παύλος Καϊμάκης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1947. Έχει πτυχίο φιλοσοφίας του Α.Π.Θ. καθώς και μεταπτυχιακό [DEA] και διδακτικό δίπλωμα του Πανεπιστημίου της Σορβόνης [Paris IV]. Το 1973 διορίστηκε βοηθός στο Α.Π.Θ. απ' όπου και συνταξιοδοτήθηκε στη βαθμίδα του αναπληρωτή καθηγητή Φιλοσοφίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται στην περιοχή της Αισθητικής και ειδικότερα της Φιλοσοφίας της Μουσικής.